

Åbningstale af Else Marie Bukdahl til fernisering af NO MANS LAND på Tegnernes museum. d. 15. april. 2013.

I de sidste ca. 20 år har der været en øget interesse for at afdække ofte tilsandede forbindelser mellem tradition og nybrud. Der er blevet en stigende forståelse for at sådanne afdækninger, der næsten kan ligne arkæologiske udgravninger, ikke alene fører til nye og mere præcise vurderinger af fortidens kunstværker, men også kan give inspiration til at nye aspekter af vor tids kunst kommer frem. Også nye spørgsmål til vor kultur og samfundsliv dukker op til overfladen under sådanne diskussioner af forholdet mellem tradition og nybrud.

Da Leonardo da Vinci skrev sit projekt til oprettelsen af et Kunstakademi understregede han, at nydannelserne i kunstens verden vil komme til at leve i et for iltfattigt miljø, hvis der ikke er et netværk af vertikale tråde til forskellige perioder i kunsthistorien, som kan give de nutidige kunstnere både inspiration og provokationer.

Billedhuggeren Rudolph Tegner har i slutningen af det 19. århundrede og i begyndelsen af det 20. århundrede skabt de dramatiske, og monumentale skulpturer, som I er omgivet af. Mødet med dem er altid helt overvældende og kan ikke undgå at engagere både ens tanker, følelser og fantasi - deres voldsomme bevægelsesrytmer kan forekomme at være så fremmedartede, at de virker frastødende, men de er så nærværende, at de samtidig kan inspirere os til at gå på opdagelse i deres højdramatiske univers og finde frem til en mere nuanceret bedømmelse af dem. Med lidenskab og sjælsanspændelse har Tegner gennem menneskekroppen skabt patetiske fortolkninger af længsel, kærlighed, vrede, sorg, trods og frihedstrang. Han har altid været og er også i dag et stridens æble. Men i de sidste ca. 30 år er vurderingen af hans kunst blevet både mere diskuteret og derved også blevet nuanceret. Og i mange tilfælde mere positiv. Det gælder bl. a. den vurdering, som Bjørn Nørregaard har fremsat. Den lyder sådan:

"Jeg er kommet på Tegnernes Museum, siden jeg var barn og har vel gennem årene været der ca. 10 gange med 2-3 års mellemrum, og det er stadig lige fascinerende at komme til den store monumentale betonbygning i det barske landskab, at træde ind i de store åbne rum og vandre rundt i skoven af figurer i alle størrelser og af alle

udtryk, det overdrevent symbolistiske, de groteske dekorative og det pinlige naturalistiske."¹

I de følgende år er der flere kunsthistorikere og kunstnere, der har fremlagt både kritiske og positive fortolkninger af Tegnens passionsfyldte værk, hvis udtrykskraft kan blive så voldsom, at den bliver teatralisk men hans modelleringer af menneskekroppen er altid udført med stor sikkerhed og virtuositet, selvom udtrykket kan virke noget overspændt.

I 1998 fremlægger Anne Hald en nuanceret skildring af *Rudolph Tegnens udvikling som billedhugger*. Bogen udkom på Rudolph Tegnens Museum. D. 2. oktober 2008 arrangerede "Kunsthushuset uden Mure" et seminar på Tegnens Museum med titlen "Mytologi, krop og symbol i samtidskunsten". Billedkunstnerne Peter Land, Sophia Kalkau, Kirsten Justesen, Jørgen Michaelsen og Lilibeth Cuenca Rasmussen bidrog med indlæg om deres egen produktion - set i lyset af Tegnens værker. Forskellene mellem Tegner og disse kunstnere trådte klart frem, men som indleder af seminaret Mikkel Bogh med rette bemærkede: "Forskellene er helt indlysende. Men det er lige så meget lighederne, sammenfaldene, de mærkelige, pludselige - som gør, at det helt sikkert giver mening at bringe disse fem kunstnere sammen med Rudolph Tegner."

I dag sker der noget nyt og spændende på Tegner-museet. Det har lederen af museet museumsinspektør Luise Gomard i samarbejde med *Kunst Uden Mure* sørget for. For i dag erobrer intet mindre end 8 fremtrædende kvindelige kunstnere Tegnens museum og præsenterer en række værker, der på forskellige direkte og indirekte måder opretter visuelle dialoger med hans billedhuggerkunst. Han ville uden tvivl have spærret øjnene op, hvis han havde oplevet et sådant indtog - men jeg tror også, at han ville have syntes at det var spændende - det ville måske have fået ham til at se sider af hans egen kunst, som ikke er blevet rigtig bemærket og få øje på vigtige spor i kunsten, kulturen og samfundet, som han har overset.

De 5 kunstnere arbejder alle med meget forskellige kunstformer og kunstneriske udtryk. Men de værker, som de præsenterer på udstillingen har et tema tilfælles, som de imidlertid visualiserer på hver sin originale måde. De finder nye spor i Tegnens skulpturelle verden, der rummer intime følelser, humor eller medfølelse. Men de

---

¹ Bjørn Nørgaard, "De Blinde fra Marakech", *Rudolph Tegnens Museum og Statuepark*, Rudolph Tegnens Museum, 1987, p. 8.

fremlægger også billedkunstneriske fortolkninger af holdninger, som tilføjer nye dimensioner til hans kunst.

Gerda Tune Andersen, der arbejder både med skulptur og installationer, har netop valgt at parallellisere Tegnens skulptur - *De Blinde fra Marakech* - der er gennemstrømmet af en dybtfølt medfølelse - med en gipsmodel af et af de lig, som araberne bærer gennem byen på vej til gravpladsen. Gennem denne bevægende sammenstilling afdækkes et enkelt medmenneskeligt perspektiv i Tegner kunst.

Anja Francke har været og er meget optaget af at skabe stedsspecifikke projekter, der fokuserer på vort hverdagsliv. - Hun har med sit falkeblik set, at der er sprækker i Tegnens heroiske univers. - et intimt spor med en strøm af humor. Det drejer sig om hans forhold til hans kat Mechugge. Hun har derfor sammenstillet en af hans ganske vist lidt heroiske skulpturer af denne kat og et fotografi af sin egen kat. To opfattelser af en kat flettes sammen med humor.

Gennem maleri- og videoinstallationer har *Bodil Brems* fortolket Tegnens *Livets Port* i en spændende nutidig optik - der muliggør, at der dannes overraskende og udtryksfulde krydsende spor mellem oldtidens monumentale kunst på Akropolis og det aktuelle kriseramte Grækenland. Tradition og modernitet sammenstilles på en stimulerende måde.

Nina Kleivan, der har arbejdet med mange kunstneriske medier, skaber en kontrastrig og æggende dialog med Tegnens dæmoniske kvindefigurer, der er forførende og farlige. Men kvindefigurerne i Nina Kleivans fotografier er sårbare og mishandlede og peger på de skæbner som mange kvinder i vor tid stadig får. Tegnens overmenneskelige univers får i Nina Kleivans værker menneskelige dimensioner.

Pernille Maegaard har givet en nutidig replik til Tegnens kunst ved at erstatte hans monumentale tunge skulpturer med lette broderier, hvor figurerne bevæger sig ubesværet og frit. De er ikke bundet af de ideale fordringer, som præger alle heltene i Tegnens billedverden. Og der er mange befriende glimt af humor i dem.

I skulptøren Marit Benthe Norheims sansebårne værk *Bruddet* bliver Tegnerts patetiske stil afløst af et dæmpet, men derfor ikke mindre udtryksmættet formsprog. Kvinden står på hovedet med hul i hjertet og knust glas på fødderne, men holder balancen. Hun kommer igennem lidelsen. Manden lukker øjnene og ser kun sig selv. Styrkeforholdet mellem mand og kvinden er det modsatte af det, vi møder i Tegnerts skulpturer.

Hjördis Haack tager udgangspunkt i Tegnerts skulptur *Kys Mig* - På en video viser hun, hvorledes billedhuggeren Hans Pauli på forunderligvis former leret så det bliver et kys - hun antyder, at en sådan magisk skabelsesproces har givet liv til såvel Tegnerts skulpturer som vor tid billedhuggerkunst.

Vicky Steptoe, der er multikunstner, har valgt at føre Tegnerts bronzeskulpturer, der står uden for museet, ind i vor nutidige, foranderlige verden. Det har hun gjort ved at "overføre" dem til video, så de træder ud af deres evighedsperspektiv og bliver borgere i vor forgængelige verden.

Kunsthistorikeren og kunstkritikeren Lisbeth Bonde har - i kataloget til udstillingen - skrevet et glimrende essay om Tegner, der afdækker nye sider af hans kunst, og i forbindelse hermed har hun givet fine portrætter af de kunstnere, der udstiller og de værker, som de præsenterer.

Cézanne har engang fremsat følgende påstand:

"Et kunstværk, der ikke har følelsen som en af sine grundbetingelser, bliver aldrig til kunst."

Han har uden tvivl tænkt ikke blot på et ensidigt passionsfyldt følelsesregister som det, der gennemstrømmer Tegnerts kunst, men også på den mangfoldighed af følelsesregistre, som de 8 kunstnere arbejder med og som de - diskret og indirekte - anser som det, der mangler i Tegnerts heroiske og følelsepændte kunstneriske univers. Livets mangfoldighed kommer ikke til synes i hans kunst. Der er kun plads til een "stor fortælling" - de mange "små fortællinger", der præger vort hverdagsliv er ikke synlige plads i hans kunstneriske univers.

Else Marie Bukdahl